

KONU-TEST ETKİNLİK

ANADOLU'NUN KAPILARI TÜRLERE AÇILIYOR

Anadolu'ya İlk Akınlar ve Keşifler

- Anadolu, verimli toprakları, su kaynakları ve önemli ticaret yolları üzerinde olması nedeniyle her zaman ilgi çekmiştir.
- Türklerin Anadolu'ya gelişi tesadüf değil, planlı bir yerleşme politikasının sonucudur.

Çağrı Bey Dönemi (1015-1021):

- Türkler Anadolu'ya ilk olarak Büyük Selçuklu Devleti döneminde yerleşmek için değil, bölgeyi tanımak (keşif) amacıyla gelmişlerdir.

Pasinler Savaşı (1048):

- Büyük Selçuklu Devleti ile Bizans (Doğu Roma) arasındaki ilk büyük savaştır.
- Bu zaferle Bizans'ın gücü kırılmış ve Anadolu'nun kapıları yavaş yavaş aralanmıştır.

Anadolu'nun Tapusu:

Malazgirt Zaferi (26 Ağustos 1071)

- Büyük Selçuklu Sultanı Alp Arslan önderliğindeki Selçuklu ordusu, kendisinden çok daha kalabalık olan Bizans ordusunu (İmparator Romen Diyojen) **Turan Taktiği (Hilal Taktiği)** ile mağlup etmiştir.

Malazgirt Zaferi'nin Sonuçları:

- "Anadolu'nun kapıları Türklere tamamen açıldı."
- Anadolu'da İlk Türk Beylikleri kurulmaya başlandı.
- Bizans, Avrupa'dan yardım isteyince Haçlı Seferleri'ne zemin hazırlandı.
- Türklerin batıya ilerleyişi hızlandı.

Anadolu'da İlk Türk Beylikleri

- ❖ Malazgirt'ten sonra Sultan Alp Arslan, komutanlarına "**Gidin ve fethettiğiniz yerler sizindir**" diyerek Anadolu'nun hızlıca Türkleşmesini sağlamıştır.

Beylik Adı	Kurulduğu Yer	Önemli Eseri / Özelliği
Saltuklular	Erzurum ve çevresi	Anadolu'daki ilk Türk beyliğidir. Erzurum Üç Kümbetler, Mama Hatun Külliyesi.
Danışmentliler	Sivas, Tokat, Kayseri	En güçlü beyliktir. Anadolu'nun ilk medresesi olan Yağıbasan Medresesi'ni kurdular.
Mengücekliler	Erzincan, Divriği	Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası (UNESCO Dünya Mirası Listesi'ndedir).
Artuklular	Mardin, Batman, Hasankeyf	Dünyanın en büyük taş kemerli köprüsü olan Malabadi Köprüsü'nü yaptılar.
Çaka Beyliği	İzmir ve çevresi	İlk Türk denizci beyliğidir. Türk Deniz Kuvvetleri'nin kuruluş yılı (1081) kabul edilir.

Bu Beyliklerin Ortak Amacı:

- ❖ Anadolu'yu imar etmek (camiler, medreseler, köprüler yaparak bayındır hale getirmek) ve dış saldırılara (özellikle Haçlılara) karşı korumaktır.

Türkiye Selçuklu Devleti (1075-1308)

- Kutalmışoğlu Süleyman Şah tarafından İznik merkezli kurulmuştur. (Daha sonra başkent Konya'ya taşınmıştır).

Miryokefalon Savaşı (1176):

- Bizans'a karşı kazanılan bu büyük zaferle "Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşmiştir."
- Bizans artık Türkleri Anadolu'dan atamayacağını anlamış ve savunmaya çekilmiştir.

Konya:

- Selçukluların en önemli başkentidir.
- Bugün şehirde gördüğümüz **Alaeddin Camii, Karatay Medresesi** gibi eserler bu dönemin mührüdür.

Anadolu'da Sosyal ve Kültürel Hayat

- Türkler Anadolu'ya sadece savaşmak için gelmediler; burayı yeni bir vatan yaptılar.
- Konut ve Şehir: Türkler kalelerin yanına yeni mahalleler kurmuş, eski kaleleri onarmış ve "**kale-kent**" yapısını geliştirmişlerdir.
- **Yemek Kültürü:** Tandır ekmeği, çökelek, bal, pekmez ve etli yemekler (keşkek gibi) Selçuklu sofralarının vazgeçilmezidir.
- **Oyunlar:** Çocuklar mangala, aşıklık oyunu ve çelik-çomak gibi oyunlarla vakit geçirirdi.
- **Düğünler:** Atların süslendiği, kopuz eşliğinde türkülerin söylendiği coşkulu törenler yapılırdı.

Bilgi Notu: Anadolu'nun Türkleşmesi sadece askeri zaferlerle değil; kurulan vakıflar, medreseler, hastaneler (darüşşifalar) ve hoşgörülü yönetim anlayışıyla gerçekleşmiştir.

Anadolu'da Ticaretin Merkezi: Kervansaraylar

- Türkiye Selçuklu Devleti, Anadolu'yu dünya ticaretinin merkezi haline getirmek için çok önemli adımlar atmıştır.
- **Kervansaray Nedir?:** Ticaret yolları üzerinde, kervanların konaklaması için inşa edilen devasa yapılardır.
- **Sosyal Devlet Anlayışı:** Kervansaraylarda yolcular (din, dil, ırk ayrımı gözetmeksizin) 3 gün boyunca ücretsiz konaklar, yemek yer ve hayvanlarının bakımını yaptırırdı.
- **Ticaret Sigortası:** Dünyada ilk kez Selçuklular, zarara uğrayan tüccarların kayıplarını devlet hazinesinden karşılayarak bir nevi "**sigorta**" sistemi başlatmışlardır. Bu uygulama ticareti çok canlandırmıştır.

KONU-TEST ETKİNLİK

Anadolu'yu Aydınlatanlar: Gönül Erleri

- Anadolu'nun sadece kılıçla değil, sevgi ve hoşgörüyle de vatan olmasını sağlayan manevi mimarlar vardır:
- **Mevlânâ Celâleddîn-i Rûmî:** "Gel, ne olursan ol yine gel" diyerek insan sevgisini ve hoşgörüyle yaymıştır. Eserlerini Konya'da yazmıştır.
- **Hacı Bektaş-ı Veli:** "Bir olalım, iri olalım, diri olalım" diyerek birlik ve beraberliği öğütlemiş, Anadolu insanının kardeşçe yaşamasını sağlamıştır.
- **Yunus Emre:** Türkçeyi en güzel şekilde kullanarak sevgi, barış ve kardeşlik şiirleri söylemiştir.

Selçuklu Mimari Sanatı ve Eserler

- Selçuklular, fethettikleri şehirleri imar ederek buralara Türk-İslam mührünü vurmuşlardır.
- **Külliye:** Caminin merkezinde olduğu; hamam, medrese, kütüphane ve hastaneden (darüşşifa) oluşan yapılar topluluğudur.
- **Darüşşifa (Hastane):** Selçuklularda sağlık hizmetlerine çok önem verilirdi. Özellikle ruh sağlığı hastalıklarının müzik ve su sesiyle tedavi edildiği bilinen **Gevher Nesibe Hatun Darüşşifası (Kayseri)** çok ünlüdür.

Kümbet: Türklerin çadır kültüründen esinlenerek yaptıkları anıt mezarlardır.

HAÇLI SEFERLERİ:

- Türklerin Anadolu'yu yurt edinme süreci Büyük Selçuklular ile başlamış, ancak bu ilerleyiş Batı dünyasını (Avrupa) rahatsız etmiştir.
- XI. ve XIII. yüzyıllar arasında Hristiyan dünyasının birleşerek İslam dünyası üzerine yaptığı bu saldırılara **Haçlı Seferleri** denir.

Haçlı Seferleri'nin Nedenleri

- ❖ Avrupalılar bu seferleri düzenlerken üç temel alanı hedeflemişlerdir:

Siyasi Nedenler:

- Malazgirt Zaferi'nden sonra Türklerin Anadolu'da durdurulamayan yayılmaları üzerine Doğu Roma (Bizans) imparatorlarının Papa'dan askeri yardım istemesi.
- Türklerin Anadolu'daki ilerleyişini kesmek ve onları bu coğrafyadan tamamen atmak.

Dini Nedenler:

- Müslümanların elinde bulunan Kudüs, Antakya ve İznik gibi kutsal şehirleri Hristiyanların geri almak istemesi.
- Papa'nın savaşa katılanlara cennet vaat etmesi ve din adamlarının halkı savaşa kıskırtması.

Ekonomik Nedenler:

- İslam dünyasının o dönemdeki refah ve zenginliğine (İpek ve Baharat yolları gibi) fakirlik içindeki Avrupalıların sahip olma arzusu.

Seferlerin Gelişimi ve Kronolojisi**I. Haçlı Seferi(1096):**

- Doğu Roma imparatorunun çağrısıyla ilk Haçlı ordusu İstanbul'a ulaştı.
- Bu en kalabalık ve sonuç alan seferdir.
- Müslümanlar yenildi.
- Türkiye Selçuklu Devleti başkentini İznik'ten Konya'ya taşıdı.

II. Haçlı Seferi(1147):

- Musul-Halep Atabeyi İmadüddin Zengi'nin Urfa'yı Haçlılardan geri alması üzerine düzenlendi.
- Müslümanların zaferiyle sonuçlandı.

III. Haçlı Seferi(1189):

- Selahaddin Eyyubî'nin Kudüs Haçlı Krallığı'na son vererek Kudüs'ü geri alması üzerine Avrupa tekrar harekete geçti.
- Selahtini Eyyubî Haçlıları geri püskürttü.

IV. Haçlı Seferi (Amacından Sapan Sefer) 1204: Bu seferde Haçlılar, Müslümanlar üzerine gitmek yerine kendi dindaşları olan Bizans'ın başkenti İstanbul'u istila edip yağmaladılar.

Haçlı Seferleri'nin Sonuçları

- ❖ Savaşlar askeri olarak Türklerin zaferiyle sonuçlansa da dünya tarihinde büyük değişimlere yol açtı:

Dini Sonuçlar:

- Kiliseye ve din adamlarına duyulan güven azaldı (çünkü vaat edilen zafer kazanılmadı).

Siyasi Sonuçlar:

- Derebeylik (feodalite) sistemi zayıfladı; bu durum Avrupa'da merkezi krallıkların güçlenmesine yol açtı.
- Türklerin batıya ilerleyişini bir süreliğine durakladı ancak Anadolu'dan atılamadılar.

Ekonomik Sonuçlar:

- Akdeniz limanları (Marsilya, Venedik, Cenova) ticaret sayesinde önem kazandı.
- Doğu ve Batı arasındaki ticaret arttı; Avrupalılar şeker, fildişi ve baharat gibi ürünleri tanıdı.

Teknik ve Kültürel Sonuçlar (En Kalıcı Etki):

- İslam dünyasından öğrenilen kağıt, barut, pusula ve matbaa gibi teknik buluşlar Avrupa'ya taşındı.
- Bu teknikler, Avrupa'nın gelecekteki bilimsel ve coğrafi keşiflerine zemin hazırladı.

Anadolu'nun Savunulmasında Türklerin Rolü

- Türkiye Selçuklu Devleti ve İlk Beylikler (Saltuklular, Danişmentliler vb.) kendi aralarındaki çekişmeleri bir kenara bırakarak Haçlılara karşı birlikte mücadele etmişlerdir.
- **Miryokefalon Savaşı (1176):** Haçlı saldırılarıyla zayıflayan Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atma umudu

KONU-TEST ETKİNLİK

KAZANIM DEĞERLENDİRME TESTİ

1. Anadolu'nun ilk medresesi olan Yağıbasan Medresesi'ni kuran ve beylikler içerisinde en güçlü olanı hangisidir?

- A) Saltuklular
- B) Artuklular
- C) Danişmentliler
- D) Çaka Beyliği

2. Dünyanın en büyük taş kemerli köprüsü olan Malabadi Köprüsü'nü inşa eden beylik aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Mengücekliler
- B) Artuklular
- C) Danişmentliler
- D) Çaka Beyliği

3. 1176 yılında yapılan ve Anadolu'nun "Türk yurdu" olduğunu kesinleştiren savaş hangisidir?

- A) Pasinler Savaşı
- B) Malazgirt Savaşı
- C) Miryokefalon Savaşı
- D) Dandanakan Savaşı

4. Ahi Evran tarafından kurulan, esnaflar arasında dayanışmayı sağlayan ve mesleki eğitim veren teşkilat hangisidir?

- A) Beytülhikme
- B) Ahilik Teşkilatı
- C) Vakıf Sistemi
- D) Darüşşifa

5. Haçlı Seferleri'nin teknik ve kültürel sonuçları arasında yer alan ve Avrupa'nın bilimsel gelişimine zemin hazırlayan buluşlar hangi seçenekte doğru verilmiştir?

- A) Şeker – Baharat – İpek
- B) Kağıt – Barut – Pusula – Matbaa
- C) At – Ok – Yay
- D) Buğday – Arpa – Mercimek

6. İlk Türk denizci beyliği olan ve Türk Deniz Kuvvetleri'nin kuruluş yılı kabul edilen (1081) beylik hangisidir?

- A) Saltuklular
- B) Çaka Beyliği
- C) Artuklular
- D) Danişmentliler

7. UNESCO Dünya Mirası Listesi'nde yer alan "Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası" hangi beylik dönemine aittir?

- A) Mengücekliler
- B) Saltuklular
- C) Danişmentliler
- D) Artuklular

8. Anadolu'nun kapılarının Türklere açıldığı 1071 tarihli savaş hangisidir?

- A) Miryokefalon
- B) Malazgirt
- C) Pasinler
- D) Dandanakan

9. Haçlı Seferleri'nin siyasi sonuçları arasında aşağıdakilerden hangisi gösterilebilir?

- A) Akdeniz limanlarının önem kazanması
- B) Kağıt ve matbaanın Avrupa'ya taşınması
- C) Derebeyliklerin zayıflaması ve merkezi krallıkların güçlenmesi
- D) Doğu-Batı ticaretinin artması

10. Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliği aşağıdakilerden hangisidir?

- A) Artuklular
- B) Danişmentliler
- C) Mengücekliler
- D) Saltuklular

KONU-TEST ETKİNLİK

BOŞLUK DOLDURMA ETKİNLİĞİ

Aşağıdaki cümleleri ders notundaki uygun kavramlarla tamamlayınız.

(Miryokefalon, Ahilik, Yağıbasan, Malabadi, Saltuklular, Çaka Beyliği, Pusula, Darüşşifa, Malazgirt, Erzurum)

1. Anadolu'da kurulan ilk Türk beyliği _____ 'dir.
2. Saltuklular beyliği _____ ve çevresinde kurulmuştur.
3. Anadolu'daki ilk medrese olan _____ Medresesi Tokat/Niksar'dadır.
4. _____ Köprüsü, Artuklular dönemine ait dünyanın en büyük taş kemerli köprüsüdür.
5. _____ Beyliği, İzmir ve çevresinde kurulan ilk denizci beyliktir.
6. 1071 _____ Savaşı ile Anadolu'nun kapıları Türklere açılmıştır.
7. _____ Savaşı ile Anadolu'nun Türk yurdu olduğu kesinleşmiştir.
8. Esnaflar arası dayanışmayı sağlayan teşkilata _____ Teşkilatı denir.
9. Haçlı Seferleri sırasında öğrenilen _____ buluşu, Avrupa'da coğrafi keşiflere zemin hazırlamıştır.
10. Mengücekliler tarafından yapılan Divriği Ulu Camii ve ** _____ **'sı UNESCO listesinde.

DOĞRU - YANLIŞ ETKİNLİĞİ

1. () Malazgirt Savaşı'ndan sonra Anadolu'da "İlk Türk Beylikleri" dönemi başlamıştır.
2. () Çaka Beyliği, Sivas ve Kayseri civarında kurulmuştur.
3. () Miryokefalon Savaşı ile Bizans'ın Türkleri Anadolu'dan atma umudu tamamen yok olmuştur.
4. () Haçlı Seferleri sonucunda Avrupa'da merkezi krallıklar zayıflamıştır.
5. () Ahilik Teşkilatı, sadece askeri eğitim veren bir kurumdur.
6. () Anadolu'nun ilk medresesi Artuklular tarafından yapılmıştır.
7. () Haçlı Seferleri sırasında kağıt, barut ve matbaa gibi teknik buluşlar Avrupa'ya taşınmıştır.

8. () Danişmentliler, kurulan ilk beylikler içinde en güçlü olanıdır.
9. () Anadolu'nun verimli toprakları ve su kaynakları Türkleşme sürecini hızlandırmıştır.
10. () Malabadi Köprüsü Mardin, Batman ve Hasankeyf civarındaki Artuklulara aittir.

EŞLEŞTİRME ETKİNLİĞİ

Sol sütundaki kavramları, sağ sütundaki en doğru açıklama ile harfleri kullanarak eşleştiriniz.

Kavram / Eser	Cevap	İlgili Beylik / Olay
1. Yağıbasan Medresesi	B	A. Artuklular
2. Malabadi Köprüsü		B. Danişmentliler
3. Divriği Ulu Camii		C. Mengücekliler
4. İlk Denizci Beylik		D. Saltuklular
5. Anadolu'da kurulan ilk beylik		E. Çaka Beyliği
6. Anadolu'nun kapısını açan savaş		F. Malazgirt Savaşı
7. Tapu senedi sayılan savaş		G. Miryokefalon Savaşı
8. Esnaf Dayanışma Teşkilatı		H. Ahilik Teşkilatı
9. Tokat, Sivas, Kayseri		I. Danişmentliler
10. Mardin, Batman, Hasankeyf		J. Artuklular

KONU-TEST ETKİNLİK

CEVAP ANAHTARI

1. Çoktan Seçmeli Test:

1-C, 2-B, 3-C, 4-B, 5-B, 6-B, 7-A, 8-B, 9-C, 10-D

2. Boşluk Doldurma:

1-Saltuklular, 2-Erzurum, 3-Yağıbasan, 4-Malabadi, 5-
Çaka Beyliği, 6-Malazgirt, 7-Miryokefalon, 8-Ahilik, 9-
Pusula, 10-Darüşşifa

3. Doğru-Yanlış:

1-D, 2-Y, 3-D, 4-Y, 5-Y, 6-Y, 7-D, 8-D, 9-D, 10-D

4. Eşleştirme:

1-B, 2-A, 3-C, 4-E, 5-D, 6-F, 7-G, 8-H, 9-I, 10-J